

I jednog dana Maja, zadatak je izvršen

Kap. korv. Mate Matković, Split

Partizanski konvoj od 45 raznih tipova brodova, patrolnih čamaca, desantnih jurišnih čamaca, naoružanih brodeva, motornih jedrenjaka i 14 Savezničkih brodova, 31. maja 1944. godine je zaplovio Jadranom na još jedan zadatak, Desant na otok Brač.

Ovog puta je zadatak imao širi i značajniji zahvat. Trebalo je, prema naređenju Štaba XXVI Ud. Div. od 28. maja, preduzeti odmah operacije sa otoka Visa na svim sektorima, da bi kod neprijatelja stvorili utisak o našoj namjeri za iskrcavanje i na samu obalu. Intencija ovoga je bila, da se na sektoru Drvar, gdje su u tom vremenu Nijemci t. j. 25. maja 1944. bacili jake padobranske jedinice sa ciljem da unište Vrhovni Štab, razvuče neprijateljske snage, i time olakša dejstva Partizanskih jedinica, koje su branile Drvar.

Otok Brač su držale i branile relativno jake njemačke snage: 2 bataljona 738. puka 118. lovačke divizije. Ove snage su bile raspoređene, uglavnom u centralnom i istočnom djelu otoka, na sektorima: Nerežišće kota 542, 622, 614, 710, 680 i 648, Selca — Sumratin na koti 324 i 406 i Supetar kota 155.

Osim ovoga, na obali u selu Zadvorje nalazio se 738. njemački puk, koji je pružao artiljerijsku podršku trupama na Braču. Isti zadatak su imale i njemačke baterije, njih 7, sa ukupno 24 topa srednji kaliber, koje su bile smještene duž obale od Splita do Baške vode.

Naše snage, koje su učestvovala u ovom desantnom prepadu bile su uglavnom iz sastava XXVI Ud. Div. i to I, XI i XII brigade i dva bataljona III odjeljenja PT topova i jedna baterija brodskih topova 75 mm. Naše partizanske jedinice su bile potpomognute i sa jednim Savezničkim bataljonom komandosa.

Naša XI Dal. Ud. brigada je napadala kote: 324 (Sv. Petar i Pavo) i 406 (Sv. Toma).

Napadi su frontalno vršeni, obzirom na naše jake snage, ali smo zbog toga u početku i pretrpjeli, relativno, velike gubitke. Ali, kasnijim pregrupisanjem snaga, kada smo ojačali krila i zaobilaznim manevrom došli u pozadinu neprijateljskih položaja, neprijatelj je bio prisiljen, da se, u neredu, uz velike gubitke, povuče prema Sumratinu.

2. Juna oko 10 časova smo stupili u kontakt sa neprijateljem.

Odmah u početku otvaranja vatre dalo se naslutiti da će borba biti teška. Jaka neprijateljska vatra iz svih raspoloživih oružja i u nekoliko redova posađene nagazne mine, našto smo naišli u prvim momentima borbe, potvrdila su naša predviđanja.

Samo jedinice sa visokim moralom i političkom sviješću, kao što su bile ove, koje su učestvovala u desantu, mogle su izvršiti i ovaj složeni zadatak. To su, i tok događaja i borbena situacija, najbolje potvrdili.

Teško se običnim riječima može opisati sve detalje, koji govore o herojstvu, drugarstvu i inicijativi Partizanskih boraca, jer ih je bilo bezbroj. Nebi bili u pravu, ako nebi priznali i jak otpor neprijatelja, koji je naravski, bio u povoljnijem položaju, obzirom da smo mi napadali, i ako su naše jedinice i po broju i naoružanju, bile jače.

Nikada neće izbljediti podvig jednog jurišnog odjeljenja, koji se probio kroz minska polja i u jurišu izbio na kotu. U hrvanju sa neprijateljem, koji se u paničnom bjehu pokretao po koti, oni su herojski izginuli. Ali, njihovi grobovi nisu šutjeli, već su davali novu snagu borcima u daljnjim borbama.

U sjećanju mi je i još uvijek rijetka inicijativa mladog Partizana Nikole, koji je, nakon pogibije svog komandira, preuzeo vod i vodio ga dalje u borbu. On je prilikom zauzimanja bunkera presječen njemačkim »šarcem«.

— Naš vod je izvršio zadatak — iznosili su drugovi na konferenciji poslije borbe — zbog toga što je autoritet Nikole, i ako je bio samo borac, bio velik, i što je svojim primjerom vodio borce naprijed.

Nezaboravni su trenuci iza ranjavanja druga M. Zenčića, koji je pri zadnjem izdisaju zahvalio drugovima na drugarskoj pažnji, koju su mu pružili da bi ga spasili, i tom prilikom zatražio da mu se majci isporuče ove riječi:

— Recite mi majci, koja je sigurno posmatrala iz mog rodnog mjesta na Hvaru, ovu borbu, gdje mi je grob, i da sam časno poginuo u svojoj šarac...

F. Albert prilikom juriša je išao malo dalje nego što je bilo naređeno i nenadano naišao na grupu Nijemaca. Iznenada je od njemačkog oficira pogoden revolverskim metkom. Teško ranjen dozivao je svoje drugove sa povikom: »Napred proleterii... ležao je na zemlji nemoćan. Uz sebe je imao praznu pušku bez metaka i jednu bombu, koju je ljubomorno čuvao za trenutak, kada bude na ivici života i smrti. Nije zvao u pomoć, jer je smatrao, da bi tako na sebe privlačio pažnju Nijemaca. Ležao je kao da očekuje svoje drugove. Ali, njemački vojnici, i ako sa dozom straha, jurili su prema njemu. Vidjevši da je upravo došao trenutak smrti, rješio se na aktiviranje bombe, da bi tako sebi smanjio patnje, i da bi dokrajčio život ovoj grupi njemačkih vojnika. Tako je i bilo. Osvajanjem ovog, nikad nezaboravnog teritorija, našli smo druga Alberta i oko njega četiri Nijemca, isječena od gelera partizanske bombe, gdje se guše u još svježoj vlastitoj krvi.

Tako je prestalo da kuca srce ovog mladog šesnaestogodišnjeg Partizana, čiji će primjer, koji nije usamljen, vječno zračiti i napajati mlade ljude vjerom u svoju snagu, lukavstvo i hrabrost. Tako se i jedino može braniti slaboda i svoja zemlja.

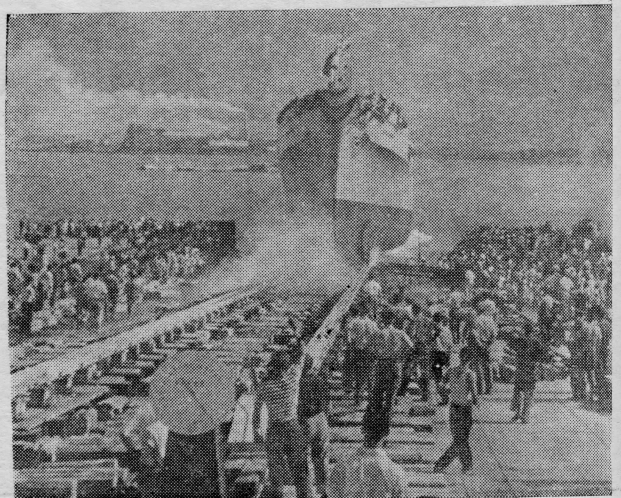
Tako je ovaj zadatak, desantni prepad na Brač, bio izvršen. Neprijatelj je pretrpio još jedan poraz na ovim Jadranskim ostrvima. Svoje snage, iz područja Drvara Nijemci su užurbano pomjeravali prema obali. Bili su sigurni da mi poduzimamo jaku ofenzivu sa ove strane. Danonoćno su se spremali. Sakupljali su svoje brodove u lukama. Sve im je bilo spremno...

To je i bio cilj ovog uspješnog desantnog prepada na otok Brač.

Bitka je bila završena, uz dosta velike žrtve. Kamenje i zemlja, ovog krševitog otoka, ostali su zaliveni krvlju. Grobovi Partizanskih boraca vječno će upozoravati naše neprijatelje. Na to će ih opomenuti i 350 ubijenih i 220 zarobljenih njemačkih vojnika i oficira. Zarobljeno oružje i municija: 3 topa, 6 teških bacača, jedan protivtenkovski mitraljez, 2 teška mitraljeza, 20 puškomitraljeza, veliki broj pušaka, 5 vagona municije, jedan oboreni ovion tipa »Messerschmit« također govori o ovoj uspješnoj akciji — desantu.

Tako će i ova bitka, drugova Partizana sa ovog plavog područja, ostati zabilježena na stranicama naše historije, kako treba umirati za svoju zemlju.

Do idućeg maja fašistički zavojevač je ovakovim junacima bio potpuno uništen, a ostali prisiljeni na kapitulaciju.

Sve ljepši i suvremeniji klize brodovi sa naših navoza